

ה' טבת תשע"ו, 17.12.2016

גיליון מס' 488

פרשת ויגש

תהליך ההתבגרות

מאת הרב מל בורגנסקי, ישיבת מעלה גלבוע

נאומו של יהודה בתחילת פרשת ויגש הוא אחד הקטעים המרגשים בספר בראשית. מוכה ומובס בידיו של שליט מצרי עריץ הוא מנסה להציל את אחיו בנימין משעבוד לעד במצרים, ומוכן אף לשלם את המחיר האישי של חירותו שלו; כל זאת כתשובה וכתיקון על כך שהוא עצמו היה זה שבעבר הציע למכור את יוסף לישמעאלים, במעשה שהתחיל את שרשרת האירועים שאנו מצויים בה. אולם לאמתו של דבר, כאשר מתבוננים בפסוקים היטב, רואים כי עיקר התיקון של יהודה אינו ביחסו אל אחיו, אלא ביחסו אל אביו, אל יעקב.

נפתח בדברים שיהודה שם בפיו של יעקב: **"וַיֹּאמֶר עֲבָדְךָ אֲבִי אֶלְיָנוּ אַתֶּם יְדַעְתֶּם כִּי שְׁנַיִם יָלְדָה לִּי אִשְׁתִּי"** (מד, כז). ליעקב לא היו שני ילדים מאישה אחת, כי אם שנים-עשר בנים ובת, שנולדו מארבע נשים. ואולם, אישה אהובה היתה לו רק אחת – רחל, ולה שני בנים. יהודה, בנה של לאה, מבין כי מבחינת יעקב רק בנימין נותר מהמשפחה הקרובה לו באמת. ההבנה הזו, אף כי קשה היא ליהודה, משנה את מבטו ואת מבטנו על סבלו של יעקב.

בהמשך, יהודה מתאר את סירובו של יעקב לאפשר להם להוריד את בנימין למצרים: **"וְהוֹרַדְתֶּם אֶת שִׁבְתִּי בְּרָעָה שְׂאֵלָה"** (מד, א). ביטוי זה מזכיר לנו את דברי יעקב לאחר מכירת יוסף **"כִּי אֵרָד אֶל בְּנֵי אֵבֶל שְׂאֵלָה"** (לז, לה); אלא שאז לא שעה יהודה לצרתו של יעקב ולא סיפר לו את האמת – שבנו לא נטרף. כעת מבין יהודה את כאבו של אביו ואת הסכנה שבאבדנו של בן נוסף, ואף מוכן לשלם את המחיר כדי למנוע זאת.

כזכור, יהודה לקח את הערבות על עצמו עוד בהיות האחים בארץ כנען, לפני שהורידו את בנימין למצרים, כשאמר ליעקב: **"אֲנֹכִי אֶעֱרְבֶנּוּ מִיַּד תְּבַקְשֶׁנּוּ"** (מג, ט). דברים אלו של יהודה מזכירים לנו את נאומו של יעקב ללבן בסוף פרשת ויצא: **"אֲנֹכִי אֶחְטָנָה מִיַּד תְּבַקְשֶׁנָּה"** (לא, לט). מתברר שחוש האחריות של יהודה עבר אליו מיעקב אביו, וכעת הוא עומד מול השליט המצרי ומקבל על עצמו בפה מלא את אותה הערבות: **"כִּי עֲבָדְךָ עָרַב אֶת הַנַּעַר מֵעַם אֲבִי לֵאמֹר אִם לֹא אֲבִיאָנּוּ אֶלְיָךְ וְחֲטָאתִי לְאָבִי כָּל הַיָּמִים"** (מד, לב). האחריות של יהודה ליעקב אביו מתעוררת.

הנאום של יהודה נאמר ליוסף, אולם הוא גם נאמר ליהודה עצמו. הוא מתבונן במאורעות החיים שלו ושל משפחתו, ורואה אותם לא רק דרך משקפיו שלו, אלא גם דרך עיניו של אביו. הוא מבין, אולי לראשונה, כי יוסף ובנימין הם מרכז חייו של יעקב, במיוחד לאחר מות רחל אשתו האהובה. הוא מבין כי הצרה שנחתה על יעקב במכירת יוסף עשויה להיות סופית ומוחלטת כעת אם בנימין יישאר במצרים כעבד, והוא מבין כי עליו לשמור על אביו מאסון כזה. בעשותו זאת הוא למעשה הולך בדרכו של אביו יעקב, הדואג לכל כבשה בצאן: **"אֲנֹכִי אֶחְטָנָה"**

מִיָּדֵי תְּבַקְשָׁנָה (לא, לט). וכפי שיעקב אמר אז ללבן: " **סִרְפָּה לֹא הִבְאֵתִי אֵלַיְךָ**" (לא, לט), כך כעת יהודה אינו מביא עוד טרפה ואבדן לאביו, אלא ערב לו על אחיו כאשר נשבע.

דומה שיהודה עבר תהליך. מבן שכעס על אביו על היחס המועדף לבן האחר, מכר את האח והתנכר לאביו (ואף עזב את המשפחה לזמן מה והתחתן עם כנענית), הוא פונה ללכת בדרכו של האב, מציל את אחיו ומוסר את עצמו בעבור כך. ויותר מכך: הנאום, שבו יהודה מייצג למעשה את יעקב אביו, מאפשר ליהודה לראות את העולם במבט אחר לחלוטין. פתאום לא הוא המרכז, פתאום עולמו של האב וקשייו מובנים ונהירים.

מהי התבגרות? אולי הכרה בכך שאת הדברים הטובים ביותר שיש לנו קיבלנו בסופו של דבר מהורינו וממשפחתנו, ודווקא החזרה אליהם היא המאפשרת בסופו של דבר את המיצוי שלנו ושל כוחותינו. ואולי אף יותר מכך: התבגרות היא יכולת לראות את העולם במבט מפוקח ובוגר יותר, אפשרות להניח את עצמי לרגע בצד, ולהתבונן במציאות במשקפיים אחרים. משקפיים כאלו אינם תמיד נוחים, אבל האומץ להביט דרכם לרגע הוא אולי משמעותה של בגרות.

הרב טל בורגנסקי, נשוי לרעיה ואב לארבעה. מלמד בישיבת **מעלה גלבוע** ומרכז בה את תכנית 'השילוב המשלב' לשילוב של לקויי תקשורת במסגרת הישיבתית. תושב מעלה גלבוע.

דף פרשת שבוע של הקיבוץ הדתי באתר הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום [unsubscribe](mailto:unsubscribe@kdati.org.il) בשורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il